

BESLUT

2016-10-31

Dnr: 16/00867 och
884**SAKEN**

Kulturnyheterna och *Gomorrön Sverige*, SVT1, 2016-03-21, kl. 18.13 och 2016-03-23, inslag om uttalanden av en före detta minister; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget i *Gomorrön Sverige* fälls. Granskningsnämnden anser att det strider mot kravet på opartiskhet.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut om inslaget i *Gomorrön Sverige*.

INSLAGEN

De två inslagen handlade om uttalanden som Sveriges tidigare kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth gjort i en artikel från tidningen Dagens Nyheter.

Kulturnyheterna

I påannonseringen av inslaget sades följande.

(Programledare för Rapport) – Nu *Kulturnyheterna*, och det ska handla om ett uttalande från den förra kulturministern, eller hur [namn på *Kulturnyheternas* programledare]?

(Programledare för *Kulturnyheterna*) – Just det, hennes uttalande om medier och invandring har väckt reaktioner.

I inslaget sades bland annat följande.

(Reporter) – Det var igår som den förra kulturministern och moderaten Lena Adelsohn Liljeroth uttryckte misstro mot svenska medier, att journalister förtiger fakta om invandringen och att hon läser den främlingsfientliga nättidningen Avpixlat.

Den moderate ordföranden för kulturutskottet intervjuades därefter och sa bland annat att han inte delade Lena Adelsohn Liljeroths bild av media. Reportern berättade också att Moderaternas nuvarande partiledare tar kraftigt avstånd från Adelsohn Liljeroths uttalanden.

I slutet av inslaget sa reportern att *Kulturnyheter*na sökt den före detta ministern för en kommentar utan att ha lyckats nå henne, men att hon skrivit i sociala medier att citaten i tidningen var ryckta ur sitt sammanhang.

*Gomorra*n Sverige

Inslaget var i form av ett samtal med en återkommande kulturpanel. De två medverkande deltagarna var kritiska till Lena Adelsohn Liljeroths uttalanden och i inslaget sades bland annat följande.

(Programledare) – [...] DN-artikeln i helgen som intervjuade människor på Östermalm, den förnäma stadsdelen i Stockholm, med tesen att: kolla till och med där börjar man rösta på SD, och bland annat så hade man intervjuat tidigare kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth som sa att hon går minsann in på Avpixlat och såna sajter för att ta reda på vad som egentligen har hänt när det står någonting där det verkar som man förtiger sanningen. Vad tänker ni om det? [...] finns det fog för den här kritiken mot traditionella media att det finns någonting som inte sägs där även om det s[...] ja? (Deltagare 1) – Jag tycker att det är, jag måste säga att jag tycker att det är oerhört magstarkt och djupt beklämmande att landets tidigare kultur- och medieminister gör den här typen av uttalande som faktiskt faller rätt in i ett slags främlingsfientlig o[...] (Programledare) – Var du överraskad? (Deltagare 1) – Ja faktiskt. Jag tyckte att Lena Adelsohn Liljeroth, som jag träffat flera gånger och uppfattade som en anständig kulturminister, gör den här typen av aningslösa uttalande som ju spelar rakt in i en diskurs, i ett sätt att tala i hela Europa i dag, som går ut på att misstänkliggöra så kallade ”pk-media”. (Deltagare 2) – Dem gick ju rätt i någon slags fälla tycker jag mig känna, hon valde att uttala sig på ett sätt som kändes fullständigt obildat. [...] jag tycker att det var patetiskt vad hon kläckte ur sig. Jag förstår faktiskt inte.

ANMÄLNINGARNA

Inslaget i *Kulturnyheter*na har anmälts av två personer. En anmälare anser att inslaget var ensidigt och vinklat. Anmälaren är också kritisk till att Lena Adelsohn Liljeroth inte fick möjlighet att lägga fram sin version. Den andra anmälaren är kritisk till att programledaren beskrev nättidningen Avpixlat som främlingsfientlig.

Inslaget i *Gomorra*n Sverige har anmälts av tre personer som sammanfattningsvis anför följande.

Inslaget var ensidigt och obalanserat och i panelsamtalet togs heder och ära av den förra kulturministern utan att hon fick en chans att försvara sig. Den förra ministerns agerande kallades för ”aningslöst”, ”fullständigt obildat” och ”patetiskt”. Den starka kritik som fördes fram i panelsamtalet var dock inte motiverad utifrån vad som stod i det aktuella tidningsreportaget. Programledaren sa bland annat att Lena Adelsohn Liljeroth uttalat att hon brukar läsa Avpixlat för att ta reda på vad som egentligen har hänt. Detta påstående kan inte anses ha täckning, då vad hon faktiskt sa i artikeln var

att hon brukar besöka Avpixlat då och då, men att hon också finner dess världsbild skrämmande.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför följande.

Kulturnyheter

Granskningsnämnden har i ett tidigare beslut i ärende 13/01587, mot bakgrund av exempel på vad som förekommit på sajten, friat ett inslag i Sveriges Radio där Avpixlat betecknades som ”landets ledande rasistsajt på nätet”. Den avsiktsförklaring som refererades i det friande beslutet finns kvar på sajten:

Avpixlat levererar obekväma sanningar och åsikter om svensk invandrings- och migrationspolitik och den bakomliggande kulturrelativism som styr de politiska besluten och journalisternas pennor. Här berättas historien om det mångkulturella samhället som blev det mångkriminella samhället, hur integration förvandlades till segregation och hur det som påstods skulle vara närande för Sverige tvärtom kom att bli tärande. Hos Avpixlat kommer du att kunna ta del av fakta och analys kring sådana samhällsnedbrytande företeelser som islamisering, kulturradikalism, nationalmasochism och svenskfientlighet, skenliberalism och genus-, kvoterings- och queervansinne.

Sajten Avpixlat har inte ändrat karaktär sedan nämnden tog ovan refererade beslut. SVT kan därför inte se att benämningen ”främlingsfientlig” strider mot kravet på saklighet.

Artikeln i Dagens Nyheter publicerades söndagen den 20 mars 2016. Dagen därpå, alltså samma dag som det anmälda inslaget sändes, sökte redaktionen för *Kulturnyheter* den förra kulturministern och lämnade en intervjuförfrågan via familjens telefonsvarare. På eftermiddagen fick reportern tag i Adelson Liljeroths mobiltelefonnummer och ringde, dock utan svar. I den aktuella sändningen framkom att redaktionen sökt henne, men inte fått svar. Dessutom citerades vad hon skrivit i sociala medier. Senare svarade Adelson Liljeroth via sms att hon inte ville vara med på en intervju, men svarade på frågor via sms. Svaret kortades ned och citerades i *Kulturnyheter*s sena sändning i form av en avannons.

Enligt granskningsnämndens väletablerade praxis ska en parts vägran att svara på kritik inte förhindra sändning.

Gomorra Sverige

De omdömen som fälldes av de två deltagarna i Kulturpanelen om Lena Adelson Liljeroths uttalanden i en tidigare tidningsartikel kom från två externa medverkande för vilka kravet på opartiskhet och saklighet kan ställas lägre. De

analyserade och drog slutsatser av vad den före detta kulturministern sagt i en tidningsintervju några dagar tidigare som fått stor uppmärksamhet. Det kan diskuteras om det inte borde ha framkommit hur Adelsohn Liljeroth hade bemött kritiken, men redaktionen gjorde bedömningen att en tidigare mångårig riksdagsledamot med åtta år som kulturminister bakom sig inte i varje enskilt inslag behöver få möjlighet att bemöta kritiska analyser av sina uttalanden.

När det gäller programledarens sammanfattning av vad Lena Adelsohn Liljeroth sagt om Avpixlat i intervjun gjordes denna utifrån följande citat i artikeln.

Upplever ni att medierna förtiger fakta om invandringen?

– Ja, säger Lena snabbt.

– Jaja, oja! säger Ulf. Det vet vi ju. Det har man kunnat veta av olika kontakter med politiker och polis. Så är det ju.

– Och då blir spöket på andra sidan större, säger Lena Adelsohn Liljeroth.

– Ja, det gör det, säger Ulf Adelsohn. När pressen medvetet förtiger uppstår en väldigt, väldigt obehaglig stämning i folkdjupet. Och det är ju förvånande att medierna inte har förstått det.

– Ja, då blir det ju andra kanaler, säger Lena Adelsohn Liljeroth. Det blir ju en Avpixlat och sådär. [...]

Som kulturminister var Lena Adelsohn Liljeroth högsta ansvariga för mediepolitiken under åtta år. Nu anklagar hon de etablerade medierna för att underblåsa intresset för Avpixlat, som hon själv brukar besöka.

– Inte varje vecka... men händer det något går jag in då och då, säger Lena Adelsohn Liljeroth.

Det kan diskuteras om inte programledarens sammanfattning av vad Lena Adelsohn Liljeroth egentligen sagt i intervjun var väl tillspetsad. Han gjorde dock inget anspråk på att ordagrant citera den före detta kulturministern. SVT vill också påpeka att formuleringen gjordes i samband med en fråga till paneldeltagarna.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis att om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag. Att en part vägrar att medverka hindrar inte att ett program eller inslag sänds. Om möjligt bör i sådana fall den kritiserades uppfattning redovisas på något annat sätt.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden anser att SVT får anses ha gjort vad som rimligen kan krävas för att ge den före detta ministern möjlighet att bemöta eller kommentera kritiken i inslaget i *Kulturnyheter*. Den före detta ministerns ståndpunkt, som hon kommunicerat via sociala medier, redovisades även i det inslaget. Nämnden kan mot den bakgrunden inte finna att inslaget i *Kulturnyheter* strider mot kravet på opartiskhet.

Nämnden anser vidare att det i inslaget i *Gomorra Sverige* riktades kritik mot den före detta ministern som krävde ett bemötande. SVT har i sitt yttrande anfört att SVT redogjort för den före detta ministerns inställning till kritiken i tidigare sändningar. SVT redovisade emellertid inte dessa uppgifter, vilka var kända för SVT, i *Gomorra Sverige*. Avsaknaden av en sådan redovisning i inslaget medför att det strider mot kravet på opartiskhet.

Nämnden kan inte finna att vad anmälarna i övrigt anför medför att inslagen strider mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, Elisabet Bäck, Leif Hedman, Jan Holmberg, Nedjma Chaouche, Ulrika Hansson och Clas Barkman efter föredragning av Gustav Aspengren.

På granskningsnämndens vägnar.

Kristina Ståhl

Gustav Aspengren